

פרשת תולדות

ב' כסלו ה'תשפ"ג

שנה י"א גליון ז'

סדר ק"ש	מוצ"ק	הקלטה	
לשב"ק	ר"ת	תורות	לעיקוואוד
8:36/9:19	5:46	4:15	ברוקלין
8:36/9:19	5:44	4:13	ירושלים
8:13/8:51	5:53	4:00	בני ברק
8:15/8:53	5:49	4:14	אלעד
8:14/8:52	5:51	4:08	

רחמי עלי לב

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

ה שלנו פועלת על כל העולמות. ג, כמה קדושה מושפעת עלינו ע"י קיום המצוות. ד, השכר שמקבלים על קיום המצוות.

לעבודך באמת, מהגה"צ ר' דב יפה זצ"ל משגיח דיישבת כנסת חזקיהו

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמרו הנה שמעתי את אביך מדבר וכו'.

עוד י"ל שמרמזו כאן על עם קדוש בני קל חי, כשרואין ח"ו שיצא עליהם גזירות רעות מהמסטינים ומקטריגים אל יתיאשו מלהתאמץ בתפלה, כי בודאי יש יכולת בידם על ידי תפלתם להשי"ת לבטל מעליהם כל הגזירות אשר לא טובים הנה ויתן השי"ת בלבם עלינו לטובה, וזהו ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמרו, היינו שיתפללו ויתחננו להשי"ת שירחם עליהם ועי"ז יוכלו לבטל מעל עצמם כל הגזירות רעות ויהפך לבבם של המסטינים ומקטריגים עליהם לטוב, כי הנה שמעתי גו' מדבר גו' עשו אחיך לאמרו, מדבר, הוא לשון הנהגה וממשלה היינו מה שנתן לו השי"ת כח וממשלה לעשות כרצונו הוא רק לאמרו, היינו אמירה לחוד, שיאמרו לגזור עלינו גזירות לא טובים אבל לא שיעשו בפועל ממש כי מה שנתן השי"ת בלבם לגזור עלינו הוא רק לאיים עלינו ולהפחיד אותנו כדי לשבור לבנו הזונה ונשוב אל השי"ת בתשובה שלימה באמת בכל לב ונפש ולהתפלל לפניו ית' באמת בלב זך ונקי והקב"ה חפץ ומשתוקק לתפלתן של ישראל ובודאי יקבל תפלתן ותשובתן הרמתה וממילא יתבטלו הגזירות כי השי"ת יתן בלבם לרחם עלינו ולהיטיב עמנו בכל מיני טובות כי לב מלך והשרים הוא ביד ה' לכל אשר יחפוץ יטנו, ונמצא שכל הגזירות הם רק באמירה ולא בעשיה בפועל ממש ח"ו, כי אין שום אמירה בעולם שתהא נחשבת כעשיה ממש זולת אמרותיו של השי"ת וית' אמרת ה' צרופה (שמואל ב כב, לא) כי הוא אומר ועושה ומדבר ומקיים וכל דבריו אמת וצדק, ותיכף בשעת אמרותיו הק' מיד נחשב האמירה למעשה וכאלו כבר עשאה.

אוהב ישראל, מהרה"ק מאפטא ז"ע

אני עשו בכורך.

י"ל לפימ"ש בספרים שיש בלבוש צדיקים קדושה ללבוש אותם, א"כ גם בהיפך כן. וע"י שהיה ליעקב עכשיו בגדי עשו היה נכון להוציא לשון דמשתמע לתרי אפי.

ח"ס סופר, בתורת משה מהזורא תנינא דף כ"ז ע"א

ראה ריח בני כריח שדה.

ר"ל אפילו בשעה שיש לו ריח שדה שעוסק בשדה, עם כל זה יודע אשר ברכו ה', ואינו תולה במקרה כי אם בהשגחה, שתמיד אינו סר מחשבתו מה'.

ייטב לב, בתו"ד

כשמעו עשו את דברי אביו וכו'.

במדבר (רבה סו, ד) זעקה אחת הזעיק את אביו ונפרע לו, שנאמר ויזעק זעקה גדולה ומרה. ונ"ל לפרש הא דזכה עשו לברכת יצחק והיה כאשר תריד, משום שהצטער כ"כ על שהפסיד ברכתו של יצחק אביו, מזה נשמע שהאמין בברכת צדיק שתתקיים, ובזכות זה עצמו שצעק ובכה על הפסד הברכה זכה שברכו יצחק.

כתב סופר, בתו"ד

ואחרי כן יצא אחיו וידו אוזת בעקב עשו.

ולבאורה צ"ל למה החזיק יעקב אבינו ע"ה בעקב עשו והרי כבר הי' ברור באותה שעה שעשו הוא שיצא ראשון, וכי סבר שיוכל לפעול דבר מה באחיזתו ולהפוך הסדר, אתמהא.

אלא שלימוד גדול למדנו מכאן, שכמה שיש ביכלתו של אדם להלחם ברע עליו לעשות ולא לשאול שאלות אם יועיל או לאו, וכאשר אנו רואים כאן שיעקב עשה פעולה שלבאורה לא נראה בה שום פתח תקוה שיועיל משהו, ואכן ע"י פעולתו זאת להכניע את עשו זכה שלבסוף מכר לו את הבכורה. ומזה צריך כל אדם ללמוד שאעפ"י שהוא בשפל המצב בשאול תחתית ועפ"י דרך הטבע לא נראה מאין יבוא עזרו, עכ"ז אסור לו להתייאש וצריך הוא לעשות כל מה שביכלתו ועי"ז יזכה להתגבר ואף להתעלות במדרגות, והבן.

קדושת מרדכי, מהרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב ז"ע

ויעקב נתן לעשו לחם וכו' ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה.

אין ספק שכל אחד מאתנו חפץ מאד לדעת מה חושבים עליו בשמים. החפץ חיים היה אומר שיש דרך לדעת זאת.

כתוב (שמואל א ב, ל) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו, הקב"ה אומר שאת אותם שמכבדים אותו הוא מכבד, ולמבזים אותו הוא רוכש בוז. והנה, לכבד את הקב"ה פירושו שרצון ה' ועבודת ה' חשובים בעיניו, נמצא שכל שעניין עבודת ה' חשוב בעיניו יותר כך הוא חשוב בשמים יותר, וההיפך חלילה להיפך. ולא משום מידה כנגד מידה, אלא שזהו המודד לערכו האמיתי של האדם. ניתן להגדיר שחשיבותו של אדם נמדדת לפי מידת החשיבות שהוא מיחס לעבודת ה'.

זהו גם הלימוד הגדול שעלינו ללמוד מעשיו, כפי שראינו (במאמר הקודם שם) היה ראוי לחול שם שמים על עשיו כשם שחל על יעקב וגם היה ראוי שיצאו ממנו מלכים, אך מאותה שעה שביזה את הבכורה הפך להיות (עובדיה א, ב) בווי אתה מאד, וכדברי הפסוק שהביא החפץ חיים ובוזי יקלו.

כאשר אנו בוחנים את עצמנו בכנות מתברר שאיכפת לנו מאד מה אומרים עלינו החברה שמסביבנו, ופעמים שאנו אף מקריבים רוחניות בכדי לשאת חן בעיני החברה, או מבטלים תורה בכדי לרכוש מעמד בחברה, אך חובה לזכור שמעלת האדם נמדדת על פי מה שמחשיב ואוי לו למי שמגלה במעשיו שדעתה של החברה חשובה בעיניו יותר מדעתו של הקב"ה עליו. ואף ששם טוב הוא דבר רצוי, אך שם טוב אין פירושו להתאים את עצמו לרצונותיה של החברה, אלא לנהוג בהנהגות שמביאים לנשיאת חן בעיני אלוקים ואדם.

עוד יש לדעת, שגם בעה"ב שנאלץ לעסוק לפרנסתו, הנה אם הוא יצלל כל עת פנוי לעסוק בתורה וגם בזמן שעוסק בפרנסתו הוא יצפה לרגע שבו יסיים את עבודתו ויוכל לחזור ללימוד – בעה"ב זה יהיה נכלל עם אותם שאמר עליהם הקב"ה כי מכבדי אכבד, שהרי אצל בעל בית זה ניכרת ההחשבה של עסק התורה למרות שעוסק לפרנסתו בחלק משעות היממה. מה מביא לכבד את עבודתו של מקום: א, שמכיר בערכו של המלך, ב, הידיעה כמה עבודת

רהשי ההלכה

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ץ באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקל חסידיים בני ברק, מור"ץ בשכט הלוי
ונח"מ פסקי מרח"ש בית לוי

פסקים וביורוי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

פסקי הלכות

מהלכות ברכת שהחיינו

א. שהחיינו על בגד חדש: קנה בגד חדש [או בגד ישן שחדש הוא אצלו] ואפילו היו לו כבר בגדים כאלו **מברך שהחיינו** (ש"ע סי' רכ"ג ס"ג), ומדינא דשו"ע מברכין בשעת הקנייה (שם סי' ד), ודווקא אם קנה בגד שראוי לבישיה כמו שהוא, אבל אם קנה בגד שצריך תיקון על ידי אומן מברך בשעת לבישיה (משנ"ב סק"ז וכד' המג"א סק"ו ודלא כט"ז סק"ג דגם באופ"ו מברך בשעת קנייה), אמנם המנהג לברך שהחיינו בשעת לבישיה (מאמר מרדכי שם סק"ה, כף החיים סק"ל ובס"ב סק"ו, חסד לאלפים אות ו', יפה ללב אות ו' בן איש חי פרשת ראה אות א'), ואם לא בירך בשעת לבישיה יכול לברך כל זמן שלא פשטו [כל זמן שעדיין תוקף השמחה בליבו], אבל אם פשטו שלא על מנת ללבוש מייד אלא לאחר זמן לא יברך בלבישיה שניה בשם ומלכות (ש"ע הרב בסדר ברכת הנהנין פ"ב ה"ד, כף החיים שם סק"א וע"י במשנ"ב שם סק"ט"ו), וע"י בדעת תורה שם דמה שלבשו כדי לבדוק אם הוא כמדתו אינו נחשב כלבישיה ראשונה.

ב. על איזה בגדים מברכין שהחיינו והמנהג בזמננו: על בגדים שאינם חשובים כל כך כחולצות נעליים גרביים או כל שאר בגדים אחרים שאין דרך לשמוח בהם כל כך, אין מברכין שהחיינו ואפילו אם הוא עני ששמח גם בבגדים אלו (ש"ע ורמ"א שם ס"ו ומשנ"ב ס"ק כ"ב-כ"ד), ועשיר גדול שגם בגדים חשובים אינם נחשבים אצלו ואינו שמח בהן לא יברך שהחיינו (משנ"ב שם סק"ג), ומושום כך יש נוהגים שלא לברך שהחיינו על בגדים חדשים בזמננו שכיון שהדרך לקנותם לעתים תכופות אין בקנייתם שמחה כבזמנים עברו.

ג. בירך שהחיינו על בגד חדש ונמצא בו שעטנז: קנה בגד חדש ונמצא בו שעטנז לכתחילה יברך שהחיינו רק לאחר הסרת השעטנז, ובדיעבד אם בירך שהחיינו קודם הסרת השעטנז ואפילו אם ברך לאחר שנודע שיש בו שעטנז לא יברך שהחיינו שוב פעם לאחר התיקון (עי' שו"ת שבט הלוי ח"י סי' ט' אות ג' שכל מורן זצ"ל דאפילו ל' ההלכות קטנות ח"א סי' ס' המובא בבה"ל סי' רכ"ה ס"ג ד"ה פרי חדש שאין לברך שהחיינו על פרי מורכב כיון שנעשה באיסור וא"ל לומר עליו שהחיינו לזמן הזה שאינו בגד שעטנז דאפשר בתיקון וכיון דעצם קניית הבגד גורם שמחה שפיר נחשבת ברכתו ככרכה, וע"י באריכות בברורי הלכות הכא).

ד. קנה בגד חדש ולבשו ונמצא בו פגם והחליפו בחדש האם מברך שום פעם שהחיינו: קנה בגד חדש ולבשו ובירך עליו שהחיינו ולאחר יום נמצא בו פגם באופן שהוא מקוץ טעות והחליפו בחנות בבגד אחר מאותו סוג, צריך לברך שוב פעם שהחיינו (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ל"ה אות א' שכל מורן זצ"ל דלא גרע מהא דא"י בשו"ע סי' רכ"ג ס"ג דאפי' קנה וחזר וקנה כיצא באלו מברך שהחיינו והיינו אפילו חזר וקנה באותו יום דכל קנין הוא שמחה חדשה, וא"כ ק"ו אם הראשונה נתבטלה מחמת טעות שיברך על השניה דהוה קנין חדש ושמחה חדשה על חפץ אחר).

ביורוי הלכות

בירך שהחיינו על בגד חדש ונמצא בו שעטנז האם צריך לברך שנית לאחר תיקון הבגד

ישתנה דין ברכת שהחיינו מברכת האכילה, שכיון שמותר באכילה שהרי אין אסור כי אם כלאי הכרם, אם כן כשכא לאכלו צריך לברך על הנאתו, שאי אפשר ליהנות מן העולם הזה בלי ברכה, וגם שהחיינו היא ברכת הנאה שנהנה בראייה, ועוד הגוי שנטעו והרכיבו לא עשה נגד רצון הבורא שלא הוזהרו על ההרכבה אלא ישראל, ועוד דלמה לא נברך עליו, לא יהא אלא הרואה בריות נאות עובדי אלילים שמברך עליהן ונותן הודאה ושבח לבוראם (עבודה זרה כ.). ואע"פ שעמידתן בעולם ודאי היא נגד רצון הבורא, אם לא שנתן ארץ אפים לעובדי רצונו, ואפי' על הממזר הנאה נראה שיש לברך אע"פ שאין הרכבה פסולה יותר ממנו מודלא אפילו ביה, ועוד דהא ממזר עדיף מגוי ועדיף אפי' מגר, כ"ש בפרי המורכב וכו' עכ"ד, ואף שנראה בבה"ל שם שנוטה לדעת השאלת יעב"ץ לכאורה בנידון דידן בבגד שיש בו שעטנז גם לדעת היעב"ץ אין לברך עליו שהחיינו שהרי אסור הוא בלבישיה ואי אפשר להנות ממנו ואין זה דומה לפרי מורכב שמותר באכילה, ונמצא לפי זה שברכת ההחיינו שברך קודם הוצאת השעטנז היתה לבטלה ויצטרך לברך שנית לאחר התיקון.

אמנם בשו"ת שבט הלוי ח"י סי' ט' אות ג' כתב מורן זצ"ל לדעתו אין לברך שהחיינו שנית לאחר הוצאת השעטנז, דגם לדעת ההלכות קטנות האוסר לברך שהחיינו בפרי מורכב נראה דמודה בבגד שעטנז דשייך ביה ברכת שהחיינו גם קודם התיקון, דשאני בפרי מורכב שאי אפשר בתיקון משא"כ בבגד שעטנז שכיון שאפשר להוציא את הפשתן ולהתירו בלבישיה אין זה נחשב לדבר העשוי נגד רצון הבורא, וכל שכן לדעת השאלת יעב"ץ המתיר לברך שהחיינו בפרי מורכב דפשוט דשייך ביה ברכת שהחיינו גם קודם התיקון דעצם קניית הבגד החדש גורם שמחה ולכן כשיברך שהחיינו קודם שנודע שיש בו שעטנז אינו חוזר לברך לאחר התיקון, ואפילו כשיברך שהחיינו לאחר שנודע שיש בו שעטנז נראה גם כן שאינו חוזר ומברך שהחיינו, שכיון שאפשר בתיקון ועצם הבגד גורם שמחה שייך לברך עליו שהחיינו, (ויש להוסיף עוד דבגד שעטנז לא נעשה באיסור דאיסור שעטנז הוא בלבישיה ולא בעשייה ולא גרע מפרי שהורכב ע"י גוי שכל בשאלת יעב"ץ שאינו נחשב כעשוי נגד רצון הבורא כיון שמותר לגוי להרכיבו).

וע"כ להלכה למעשה כשקנה בגד חדש ונמצא בו שעטנז לכתחילה לא יברך שהחיינו רק לאחר הסרת השעטנז, ובדיעבד כשיברך שהחיינו קודם הסרת השעטנז אפילו אם ברך לאחר שנודע שיש בו שעטנז אינו מברך שוב לאחר התיקון.

שאלה: קנה בגד חדש ובירך עליו שהחיינו ונתנו לבדיקה במעבדה ונמצא בו שעטנז (צמר ופשתים), האם עליו לברך שוב פעם שהחיינו לאחר תיקון הבגד והסרת הפשתן?
תשובה: בשו"ע סימן רכ"ג ס"ג כתב המחבר שהקונה כלים חדשים מברך שהחיינו, ובס"ד שם כתב המחבר דבשעת הקנין יש לו לברך אע"פ שעדיין לא נשתמש בהם שאין הברכה אלא על ידי שמחת הלב שהוא שמח בקנייתו, ונחלקו ה"ט"ו ומג"א בקנה כלי או בגד שאין ראוי להשתמש בו או ללבושו כמו שהוא קודם שיתנו לאומן לעשות ממנו כלי או לתפור ממנו בגד, מתי יברך שהחיינו, לדעת ה"ט"ו בסק"ג מברך תיכף בשעת קנייה אף שעדיין רחוק מההנאה, ולדעת המג"א בסק"ו בכלי מברך שהחיינו בשעה שישתמש בו, ובבגד מברך בשעת לבישיה, וכן פסק המשנ"ב להלכה בסק"ז, ועיין בשע"צ סק"א שצ"ע לרעק"א בגליון שנסתפק האם יכול לברך שהחיינו על בית חדש שעדיין לא קבע בו מזוזה או על כלים חדשים שקנאם מגוי טבילה, ולפי כל זה בנידון דידן כשנמצא שעטנז בבגד שהוא אסור בלבישיה, אם נודע לו קודם שברך שהחיינו בודאי לא יברך לכתחילה קודם שיסייר השעטנז ממנו דהרי אסור לבישת בגד שיש בו שעטנז הוא אסור משום לאו וגרע מישיבה בבית שאין בו מזוזה שהוא רק ביטול מצוות עשה, ומהשתמשות בכלים שקנאם מגוי ללא טבילה דאיסורו הוא רק מדרבנן (וכמבואר בבה"ל סימן שכ"ג ס"ז ד"ה מותר להטביל, דאף באופנים דחייב בטבילה מה"ת ההשתמשות בכלי קודם טבילה בודאי אסורה רק מדרבנן) ואם באופנים הללו נסתפק רעק"א אם יכול לברך בשעת קנייה כל שכן בבגד שנמצא בו שעטנז.

אלא שעדיין יש לזון מה הדין באופן שכבר בירך שהחיינו לאחר קניית הבגד מקודם שנודע שיש בו שעטנז או אפילו לאחר שנודע שיש בו שעטנז, האם צריך לברך שוב פעם שהחיינו לאחר תיקון הבגד והסרת השעטנז, דאולי מכיון שלא היה ראוי לבישיה מחמת איסור לא שייך לברך עליו שהחיינו והברכה שברך כמאן דליתא דמי, דאף לדעת ה"ט"ו שמברכין שהחיינו בשעת קנייה גם באופן שצריך עדיין תיקון ע"י אומן אולי באופן שהוא אסור בלבישיה לא שייך ביה כלל ברכת שהחיינו וכדמצינו בפרי מורכב שנחלקו הפוסקים אם מברכין עליו שהחיינו וכמובא בבה"ל סימן רכ"ה ס"ג ד"ה פרי חדש, דלדעת ההלכות קטנות (ח"א סימן ס') אין לברך עליו שהחיינו שכל דבר שעשוי בני אדם נגד רצון הבורא האין יברך עליו שהחיינו לראות דבר זה, ואע"ג דמותרים באכילה זהו מגזירת הכתוב אבל לברך על הראיה לא מסתברא, אמנם בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ס"ג חלק עליו וכתב דאינו יודע למה

הילולא דצדיקא

גלב"ע
ה' כסלו תרל"ד
מנ"כ בעיר טשענגער

הרה"ק
רבי אשר אנשיל יונגרייז זי"ע
בעל ה'מנחת אשר' מטשענגער

אלה תולדות

הרה"ק מו"ה אשר אנשיל סג"ל יונגרייז הנקרא בפי כל ביראת הכבוד ובחרדת קודש "טשענגער רב", נולד לאביו הרה"צ ר' שמואל סג"ל אב"ד דק"ק טשעטשע, ולאח"כ אב"ד בעיר פאפא, בעמח"ס תורת עדות על המשניות, בן הרה"ק ר' יצחק סג"ל אב"ד פאפא, בן אחר בן משך ארבעים דורות שלא פסקה הוראה בישראל מעל שלחנם.

כאשר היה רבינו בן שש שנים, פעם אחת במוצאי שבת ואביו הגה"ק ישב ולמד בלילה, פתאום ראה והנה בנו הקטן עומד במיטתו וצוחק, שאלו אביו בני לשמחה מה זו עושה. אמר לו, אבי אם תחלוס גם אתה חלוס כזה שחלמתי גם אתה תצחק, והנה בחלומי כי הנני עומד בבית הכנסת דפה, ובצד א' ישנם ד' חלונות, ובחלון הראשון ראיתי עומד אברהם אבינו ע"ה, ובחלון השני את יצחק אבינו ע"ה, ובחלון השלישי את יעקב אבינו ע"ה, ובחלון הרביעי את אליהו הנביא זכור לטוב, ולא ידעתי לשיט עצות בנפשי למי להקדים שלום בראשונה, אם לאברהם אבינו שהוא הזקן מכולם, או לאליהו הנביא שנאמר בו אשרי מי שראה פניו בחלוס ונתן לו שלום, ונתיישבתי בדעתי ונתתי שלום מקודם לאליהו הנביא, על שנאמר בו ונתן לו שלום, ועוד כי אברהם אבינו איז א גוטער טאטע [אב רחמן הוא] ובוודאי ימחול לי, ונהניתי מאוד מענין החלוס וזהו גודל השמחה שאחזה בי, והיה זה לאביו למעשה פלא עם בנו ומאז נתעלה מאוד בעיני כל.

האיש מקדש

כשהגיע רבינו לפרק האיש מקדש, לא רצה רבינו לישא מאויער-לאנד, ומכיון שהגיע לו שועתו על הגאון הגאון ר' מאיר פאפער אב"ד אלמאש העומד כראש ישיבת אלמאש, וגביר עצום הוא המחזיק ידי לומדי תורה בהרחבה וכיאות ונותן לתלמידיו כל הצטרכותם, נשא רבינו דעתו לילך ללמוד שם, ואכן מיד יצא לדרכו ברגליו לעבר בעיר אלמאש.

הגאון הגר"ם היה לו חליפות מכתבים עם הגאון החת"ס זצ"ל, ופעם אחת כתב לו הגר"ם להגאון החת"ס, כי היות שיש לו בת שהגיעה לפירקה, ולכן מבקש בחור ת"ח גדול מושלם בכל המעלות בנש"ק. כשקיבל החת"ס מכתב הזה בחר בישיבתו בחור ת"ח גדול ומושלם בכל המעלות, וכתב להגאון ר' מאיר אלמאש ז"ל, כי הבחור המחזיק במכתב זו הוא ת"ח גדול ומושלם בכל המעלות, והוא ראוי להיות חתנך, וכשיראה לך מכתב הזה תוכל לגמור בשטומ"צ. ומסר המכתב הזה סגור להבחור ושלחו לעיר אלמאש. ורבינו שהלך ג"כ אז מווערבו לאלמאש, באמצע הדרך פגעו השני בחורים זה בזה ומיד התחילו לדבר בדברי תורה, וכשראה הבחור הנ"ל את גדולתו בתורה של רבינו שאלו להיכן אתה נוסע, אמר לו רבינו לאלמאש. אמר לו הבחור הנ"ל, הנה אני נוסע לאלמאש בשליחות החת"ס, ומכיון שהדרך מבטלו מדברי תורה, שהרי אינו יכול ללמוד כל כך בהתמדה מטורח הדרך,

אבקש נא אם תוכל למסור מכתבו של מרנא החת"ס להגר"ם ראש ישיבת אלמאש. ורבינו זצ"ל מיד הסכים להיות שליחו הטוב של החת"ס, ואכן לקח המכתב עמו. וכשהגיע לבית הרב מאלמאש, והתחיל לרשום לדבר עם רבינו בדברי תורה והוטב מאוד בעיניו, והסכים שילמוד בישיבתו. הלך רבינו לביהמ"ד והתחיל ללמוד בהתמדה גדולה, ובאמצע לימודו נזכר שיש בידו עוד מכתב מהחת"ס שצריך למסור לרבו, הלך תיכף להגאון ר' מאיר אלמאש ומסר לו המכתב.

כשהתחיל הגר"ם לקרות המכתב השתומם מאוד, ואמר לרבינו הלא מע"כ אמר לי שבא מווערבו ולא מפרשבורג, ומנין לו המכתב הזה. מיד סיפר לו רבינו את כל אשר קרהו בדרכו, מיד ראה הגר"ם שבודאי הזיווג מן השמים הוא, ולכן מסר לו לרבינו לקרוא המכתב, ואמר לו שימחול אלף פעמים לקראו, וכשקרא רבינו המכתב אשר החת"ס כותב שהמוכ"ז ראוי להיות חתנך, נשתומם ג"כ הוא מאוד. ושאלו הגר"ם מה דעתו בזה. אמר לו רבינו, הלוא מכיון שבוודאי זיווג מן השמים הוא, ולכן בוודאי שההסכמה עמו, אבל מ"מ אינו רוצה לומר כלום עד שישאל בזה עצת הרורי בזה. מיד קנה לו הגאון ר' מאיר בגדים נאים וחשובים ומתנות נאות ושלחו לאבותיו להתייעץ עמהם.

ויהי כאשר נסע רבינו שקעה לו החמה באמצע הדרך, והצטער רבינו מאוד על שהוא יירא לילך לבד כי היה צריך לעבור יער גדול, ועוד כי כבר ה' שנים שלא קיים בעצמו מצות כיבוד אב ואם. פתאום ראה עגלת צב, ושאל הבעל העגלה אם נוסע לסעטשע, והשיב לו הן, ולכן עלה רבינו לעגלה, והתעניין רבינו של מי העגלה הזאת הנוסע ככה באמצע הלילה. אמר לו הבעל עגלה, שהוא שייכת להגראף מסעטשע. ויהי כאשר רבינו לבית אבותיו, היתה השמחה גדולה מאוד, ומיד אמר רבינו שיכבדו לבעל העגלה באיזה דבר, מאחר שאמר לו שימתין, אבל כשהלכו לחוף לא מצאו אותו, ולכן הלכו למחרת לחצר הגראף להודות לו על החסד, אבל גם שם לא מצאו אותו. מיד אמר הגאון ר' שמואל אביו של רבינו, שבוודאי היה הבעל עגלה היה אליהו הנביא שהטריח עצמו לבוא מחמת שראה את צערו של בנו שנמנע ממנו מלקיים כיבוד אב ואם. וכאשר סיפר להם רבינו מהשידוך עם הגאון ר' מאיר ז"ל ואופן ביאתו לזה ע"י מכתב החס"ל, מיד הסכימו להשידוך. ואכן נשא רבינו את הרבנית ניחא ע"ה.

פועל ישועות

פעם אחת נכנס אל רבינו יהודי עני מרוד ואב לשלשה בנות מבוגרות באות בשנים ביום היריד, כי דרכם היו שמידי חודש כשהיה יריד הגדול באו כולם שהיה להם דין תורה לפני הרב, וכן בא היהודי הנ"ל ג"כ לפני רבינו והדיינים למשפט. שאלו רבינו מה הוא רוצה, אמר לו העני הנ"ל כי לי ישנה דין תורה עם הרבש"ע כביכול. שאלו רבינו, וומה הם טענותיך נגד הקב"ה. אמר לו, כי הנה יש לו שלשה בנות מבוגרות וכבר מזמן הגיע פרקם להינשא, והנה בגמרא מצינו כי שלשה שותפים

הם באדם, הקב"ה אביו ואמו, והדין נותן כי באם יש ויכוח בין השותפים הולכים אחר הרוב מוכרח גם השותף השלישי להסכים איתם, ומכיון שאני ואשתי כבר הסכמנו להשיאם ושותף השלישי הקב"ה עוד לא הסכים איתנו, לכן הנני רוצה להתדיין עימו שחיוב להסכים אחר הרוב. אמר לו רבינו, ימחול נא מע"כ לצאת קצת כי עלי להתייעץ עם בית דינו. בינתיים כתבו לו המלצה טובה וקראוהו שיכנס, ורבינו זצ"ל אמר לו, הנה כתבנו לך פסק דין דין, ולכן מהר נא אל השוק בין הסוחרים ותצלית. העני הזה יצא במהירות לשוק, ופתאום בא רוח חזק מאוד וחטף את הכתב מידי, ויעף למעלה למעלה. העני לא ידע מה לעשות על אובדן המכתב, והצטער מאוד והתחיל לרוץ מיד בכל כוחו אחרי הכתב, ולא יכול היה להשיגה עד שהרוח נשאה מחוף לעיר, ושם נפל לתוך בור, העני רץ אחריו בכל מאמצי כוחו למען השיגה ופשט עצמו על הגומא רוצה לקחתה, ופתאום נגעה ידו בדבר קשה כברזל, וראה והנה מטמון בידו צרור כסף סכום הדרוש לו לשלושת בנותיו והותר. מיד רץ העני בשמחתו הבלתי מתוארת אל רבינו להודות לו ולספר את אשר קרהו, ושטוב פסק רבינו את הדין תורה עם הש"ת. אמר לו רבינו הקדוש, יהודי חביב אל תדבר כ"כ, לך מהר הביתה ותשיא את שלושת בנותך למזל טוב בשעט"מ אמן. (זכרון קדושים).

פעם אחת באה אל רבינו אשה עגונה מאיזה מקום רחוק מטשענגער, ושפכה את מר לבה היות שזה זמן רב אשר בעלה עזב אותה ואין לה שום ידיעה ממנו. אמר לה רבינו, תתעכבי אצלי זמן עד אשר אוכל להושיע אותך. פעם אחת שלח רבינו זצ"ל בחור אחד שילך לקנות עצים, כי בזמן הזאת היו רגילים הערלים להביא מן היער עצים למכור, אך זאת הזהיר להבחור שאצל עגלה אחת טעונה עצים יראה שעומד שם יהודי שג"כ רוצה לקנות, ודייקא מזאת העגלה יקנה העצים. והבחור עשה שליחותו במצות רבינו, ובאמת ראה אצל עגלה אחת עומד יהודי, ומיד קנה הבחור את העצים, מיד התחיל אותו יהודי להתקוטט עמו, באמרו שהוא רצה לקנות העצים, אך הבחור לא השגיח עליו, וציוה להגוי להוביל העצים אל מקום רבינו ז"ל, והיהודי ההוא הולך אחר העגלה וחירף תמיד את הבחור, וכאשר בא הערל עם העצים לחצר רבינו והיהודי ההוא עדיין אינו מרפה מלחרף את הבחור, וכך נכנס לחצר רבינו. ויהי כשמוע רבינו את דברי החירופים מיד שלח לקרות את האשה העגונה, וכאשר הסתכלה בהיהודי אשר היה שם, הכירה תיכף שהוא בעלה. (נפלאות אשר).

אשכבתיה דרבי

בשנת תרל"ד אור לה' כסלו בלימוד עם תלמידיו מס' שבת דף פ"ט, המתחיל "ואמר ריב"ל כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה וכו'" ואח"כ קרא ק"ש וישב ויישן, ולאחר חצות הלילה אהה וידום ויצאה נשמתו בטהרה, ויספדוהו מספד גדול ומנ"כ בעיר טשענגער. זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

נצור לשונך

הלכות
שמירת הלשון

עפ"י סדר
הלימוד היומי

ב כסלו - הלכות אסורי לשון הרע - כלל ז

י ואם יש עליו דברים הנכרים, שגרא על ידי זה, שמה שמספרין עליו הוא אמת, דינא הכי (הדין כך), אם יש בענין הזה, אפלו אם הדבר אמת, לשפטו לצד זכות, או בענין שלילת המעלות, או בכל שאר הפרטים, המבארים לעיל בסעיף ז, לא שייך בזה דברים הנכרים, דודאי אנו מהזיכין לדונו לכה זכות בין שהוא איש בינוני כדי שלא יתבזה על ידי זה בעינינו וכנ"ל, אכל אם הוא דבר אשר אין למצא צד זכות על העושהו, מתר להאמין ולקבל, והגה"ה - ובכל זאת צריכין להזהר מאד ולחקר בשבע חקירות, אם הם באמת דברים הנכרים, ולהזהר בכל התנאים שצריך לה ובדלקמן, כי היצר מטעה את האדם בזה מאד ומראה לו פניה דברים הנכרים שהם אמת, כדי שיאמין בזה וילבדנו על ידי זה ברשת של עון בקלת לשון הרע, ועל בן אל ימהר להקל בזה.

יא. ודוקא אם הם נכרים ממש, דהיינו שהם מגיעות לענין הספור, וגם ראיה את הדברים הנכרים בעצמו. אכל אם הם רחוקין מזה רק הוא פועל דבר הנכר קצת, או שלא ראיה את הדברים הנכרים בעצמו רק שמען מפי אחרים, אין לו בזה שום יתרון כלל.

יב. ודע, דאפלו דברים הנכרים ממש, אינו מועיל רק לענין, שעל ידי זה יזהה מתר להאמין בעצמו את הדבר שמספרין לו, אכל לענין לילך אחר כך ולספר דבר זה לאחרים, לא מהני (לא מועיל) דלא עדיף, מאם ראיה בעצמו דבר גנות על חברו, שאסור לספר אחר כך לאנשים, וכמו שמבאר לעיל בכלל ד' סעיף ג' וד'. ודע עוד דבכל אופן אסור לסמך על היתר זה של דברים הנכרים ממש להפסידו על ידי זה בממון או להבותו.

מקדש מועט

בעניין השיבות
עניית אמן

ואיכור שיחה
בשעת התפילה

מעשה שהיה בימי הגאון הקדוש בן איש חי זצ"ל (נפטר לפני קצת יותר ממאה שנה), שני אנשים שמלאכתם היתה לקנות בגדים ודברים ישנים, שמעו שיש אצל משפחה אחת מן הגוים לקנות כמה חפצים ישנים, התוועדו ביניהם והלכו יחד כדי לקנות כמה.

בדיוטם בדרך עברו ליד בית הכנסת שהיה חסר להם עשירי למנין כדי לומר קדיש, ובקשו מהם שיצטרפו אליהם למנין. אחד מהם השיב שאין לו פנאי והוא ממחר ללכת לדרוכו, אולם חבירו שם בטחונו בהש"ת ואמר מצווה הבאה לידך אל תחמיצה, נפרד מחבירו ונכנס להשלים המנין. ענה אמנים לאותו קדיש ויצא גם הוא לאותו מקום, בהגיעו שמה ראה שחבירו כבר קנה את הכל ולא נותרו לו זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומחמת שהיו בלויים לא חפץ חברו לקנותם בשום אופן מפני טורח מנשא.

בראותו כך, בכדי שלא ילך בחזרה לביתו בידים ריקניות, קנה את כל הסמרטוטים ונשא אותם לביתו. בהיותו ממנין את הסמרטוטים מצא בתוכם כר בלוי שלא היה ראוי לשימוש, חשב לתוכו שאולי יהיה לו רווח מועט מן הנוצות שבתוכו, נטל סכין ופתח את הכר כדי ליטול את הנוצות ומצא בתוכם מרגלית. מיד נחפו אל סוחר המרגליות כדי שיעריך את המרגלית, נטל הסוחר את המרגלית התפעם מופיה ונתן לו מיד חמישים זהובים. נטל האיש את הכסף והלך בשמחה לדרוכו, סיפר לזוגתו ולבניו ביתו את כל המוצאות אותו והאריך גבר עליו חסד ה'. אולם מששמעה זוגתו שהסוחר נתן עבור המרגלית רק חמישים זהובים החלה ללחון על בעלה שיקח את המרגלית חזרה וימכרה לסוחר אחר בסכום יותר גדול. ישב האיש בביתו ולא ידע מה לעשות משום שלא חפץ לשנות את דבורו כפי אשר סיכם עם הסוחר, והחליט לשאול בעצת הרב בן איש חי ז"ע. הלך האיש לשאול בדבר ה' מאיש האלוקים הרב בן איש חי ז"ע, שמע הרב את המעשה פתח ואמר, אתה עניית חמש אמנים של חצי קדיש, וחכמינו זכרונם לברכה אמרו שכל אמן בעולם הזה הוא עשרה זהובים, כפול עשרה זהובים בחמש אמנים, הרי כל חמישים זהובים במזומן ששלח לך בורא כל העולמים בעוה"ז והקדיש קיימת ושמורה לך לעוה"ב.

למדנו כמה גדול שכר העושה אמן שהקדיש שמורה לו לעולם הבא ועוד יורד לו שפע הברכה בעולם הזה ללא טורח.

מובא בכתר מלכה עמוד שמו

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

בברכת "ויתן לך" היה משולב עניני רוחניות וגשמיות הנצרכים

יסוד גדול כתב בספספ"ק דברי אמת לרבינו הקדוש מלובלין ז"ע (פרשת כי תבא ד"ה ברוך טנאך) דמאחר ואנשי כנסת הגדולה תיקנו לנוסח התפילה ויש בהם כוונות וסודות עמוקות, המתפלל בברכת השנים על פרנסה שהוא ענין גשמי, ודאי מרומז בו על רוחניות ג"כ, דהיינו שישפיע לכל העולמות העליונים.

כמו כן הנה מציעו בפרשתנו בברכת יצחק ליעקב, שדייק האברבנאל על שלא נתפרשו בדבריו רק בברכות גשמיות ולא בעניני רוחניות כלל. ואכן איתא במדרש רבה (סו, ג): מטל השמים, זו מקרא. ומשמני הארץ, זו משנה. דגן, זו תלמוד. תירש, זה אגדה.

והענין מבואר בטוב טעם בדברי הר"ק מ"שאמלויא ז"ע שהיה מקום לומר דיצחק כיוון בכל תיבה ותיבה לברכות רוחניים, וככוונה תחילה עשה כן שהוציא בפה רק חלק הנוגע לגשמיות, ואילו הברכה לרוחניות הסתיר בלבוש גשמי, והתועלת בכך היא למען תתרבה הברכה ברוחניות יותר מהגשמיות.

ומכאן ראינו לדבר, ממה שמציעו בגמרא מסכת מועד קטן (ט, ב) דר' יונתן בן עסמי ורבי יהודא בן גרים היו אצל רבי שמעון בן יוחי, ואמר רבי שמעון לבנו רבי אלעזר אנשים של צורה הם לו גביהון ולברכות, וכשבא אצלם שאלוהו מה ברצונו, והשיבם שהגיע בשליחות אביו כדי שיתברך מפיחם, על כן אמרו לו כמה לשונות שהיו מתפרשים בקלות נמרצות, כשהורו לפני אביו ואמר לו דברים כהויותם, הניח דעתו וביאר לו שכל דיבור ודיבור היה ברכה גדולה לטובתו, אלא שהם אמרוהו בלשון המשמעת להיפך. הרי מכאן דהצדיק יכול להלביש ברכות בתוך לשון קלה, ובעצם כל כוונתו אך טוב לישראל לברך ולהשפיע בכל ליבו. אם כן כל שכן שיכול להלביש ברכות רוחניות של מדרגות קדושה בלשון ברכה לגשמיות, ועיקר הפצו בברכה הרוחניות.

מעשה יש לומר שעיקר הברכות שבידך יצחק ליעקב הן ברוחניות שיבוא למדרגות גדולות בעבודת השם. אך סוף כל סוף ההכרח לא יגונה, ורצה שיהיה לבנו גם כן ברכות גשמיות כדי שלא יחסר לו שום דבר הנצרך לעבודת השם למען לא יהיה לו שום מניעה לעבודת שמים, וזה הועיל עם הלבוש הגשמי של הברכות. אבל זה ודאי שכל עיקר כוונת יצחק אבינו בכל מילה ומילה היתה לברכות בעניני רוחניות, ואם כן נמצא שהברכות שברכו היו בכפלים ברוחניות ובגשמיות, אך ברוחניות היתה ברכה מרובה מאד שעל זה כיוון בכל מילה ומילה והכל הולך אחר המחשבה, והברכות הגשמיות היו מועטים היות שלא כיוון עליהם אלא כחלק הטפל, ורק לפי שהיה בלבוש גשמי התברך יעקב אבינו גם בברכות גשמיות מועטות עולם הזה, ממילא היתה הברכה הרוחנית בלי שיעור והברכה הגשמיות רק מועטות.

ואף דלשון הברכה הוא בלי שיעור, מכל מקום עיקר כוונתו יותר היה ברוחניות והמחשבה הוא העיקר, אך אילו לא היה מכון יצחק בברכתו רק על ברכה גשמיות אם כן אז היתה הברכה גשמיות בלי שיעור בתכלית הריבוי, אך כיון דברכתו היתה ברוחני ובגשמי ועיקר כוונתו היתה על רוחני אם כן הברכה הגשמי הוא מועטת, ממילא נשאר עוד הרבה לעשו מברכה הגשמי כיון שהברכה לגשמיות היתה רק מועטת.

ומפרש הכתוב בדברי עשו שבא בטענה "הברכה אחת היא לך אבי", רצונו לומר, שידע לעשר שודאי מחשבת יצחק היתה רק על עניני רוחניות, כי לא יתכן שכל כוונתו היתה רק גשמיות בלבד, דהלא בוודאי היתה כוונתך לרוחניות, ואם כן נשאר לו גם כן ברכה. על כך השיב לי יצחק "בא אחך ויקח ברכתך", ורימו לו דאף שנכון הדבר שכיוון עליו לברכות רוחניות, מכל מקום כיוון גם כן לברכה גדולה ורבה של גשמיות עד שלא נשאר כלום לעשו, ויצא עשו קרח מכאן ומכאן, עכ"ל הנפלאים. הן הדבר ידוע מפי ספרים וסופרים, נדרש בספספ"ק על הפסוק "בכל דרכיך דעהו", דזהו סדר העבודה שיש לו בעולם הזה לשעבד את כל עניני הגשמיות לגבוה, ומכאן נראה מקור מוסך וטהור, שהוא מעשה אבות סימן לבנים, שהנחיל לנו יצחק אבינו, שכל הברכות הגשמיות יבוא לישראל ומברכות פיו נתברכו, אך בתנאי כפול, שכל ההשפעה תתקבל למטרת הרוחניות.

ויש בנותן טעם לומר שמה שלא אמר לשניהם בפירוש, להורות נתן בליבנו כי בעצם הגשמיות נהפך להיות כולו רוחני, ואדרבה כל המוסף גורע, כי אילו היה מצרף בברכתו על שניהם היה נשמע שיש ביניהם חילוק, וגשמיות לחוד ורוחניות לחוד, ומעתה נשמע לנו כי הכל משורש אחד, והוא בהא תליא. אשר על כן מובן למה עשו לא זכה לקבל אלו הברכות, כי בהיותו משולל מכל זיק של רוחניות לא היה כל צורך לתת לו השפעה שתסייע בעדו ולהחטיא ביותר.

עוד זאת רמזו כאן על דרך המוסר, שבאמת על עניני רוחניות לא יועיל כל ברכה, לפי שהכל תלוי בעמול וזיעה עצמית. וכן מובא לספר שאדם אחד הגיע עם בנו הקטן לפני הגה"צ רבי משה פיינשטיין זצ"ל שיעריך מברכתו על בנו שיזכה להיות בן תורה וירא שמים. השיבו הגאון, אילו לא תמכור כסותך ולא תעמיד מלמדך הגון שיתמסר ללמד את בנך תורה הרי שבעוד כעשרים שנה יבוא בנך ויבקש את ברכתו מעבור בנו. כי אין הדבר תלוי אלא ביגיעה רבה של כל אחד לפי כוחו והלקות בתורה שיוזכה לכך על פי פעלו.

צידיה לדרך:

מברכותיו של יצחק נשמע שהתכוון בעיקר לעניני רוחניות ואמרם בלשון גשמי כדי להורות העבודה המוטלת לאיש הישראלי להשתמש בכל השפע האלוקי לתועלת עניני רוחניות, ונמצא שהגשמי נהפך להיות כל כולו רוחני וטהור בלתי להשם לבדו.